

12. Застосування інформаційних технологій в процесах харчових виробництв

Ярослав Погорелов, Ольга Сєдих, Володимир Овчарук
Національний університет харчових технологій, Київ, Україна

Вступ. Процеси хімічної технології – це складні фізико-хімічні системи, що мають подвійну детерміновано-стохастичну природу. Ключ до вирішення проблеми вивчення цих процесів надає використання інформаційних технологій.

Матеріали та методи. Теплообмінний апарат (ТОА) є одним із широкоживаних і різноманітних видів устаткування харчових, хіміко-технологічних та інших виробництв. Структуру потоків в ТОА частіше за все надають у вигляді моделі ідеального перемішування або моделі ідеального витіснення.

Застосуємо для розв'язання задачі пакет MathCad.

Результати та обговорення. Частіше застосовують модель «витіснення - витіснення», яка досить добре описує роботу широко розповсюджених ТОА типу «труба в трубі», кожухотрубного тощо. У цьому випадку математична модель ТОА має вигляд:

$$\begin{cases} S_1 c_{T_1} \frac{dT_1}{dt} = -\mathcal{G}_1 c_{T_1} \frac{dT_1}{dl} - \frac{F}{L} K_T (T_1 - T_2) \\ S_2 c_{T_2} \frac{dT_2}{dt} = \pm \mathcal{G}_2 c_{T_2} \frac{dT_2}{dl} + \frac{F}{L} K_T (T_1 - T_2) \end{cases} \quad (1)$$

де V – об'єм апарату, m^3 ; v – об'ємна швидкість потоку, m^3/c ; c_T – теплоємність теплоносія, $Дж/м^3град$; F – поверхня теплообміну, m^2 ; K_T – коефіцієнт теплопередачі, $Вт/м^2град$; ΔT – рушійна сила теплопередачі, $^{\circ}C$; L – довжина апарату, m ; l – координата довжини, m ; T – температура, $^{\circ}C$, t – час, c ; де індекс 1 – відповідає гарячому, а 2 – холодному теплоносіям; $+v_2$ – протитік; $-v_1$ – прямітк.

На практиці у проектуванні ТОА частіше за все використовуються моделі стаціонарних режимів для проведення конструктивних, теплових і оптимізаційних розрахунків. У випадку моделі «витіснення - витіснення» рівняння (1) можна записати:

$$\begin{cases} -\mathcal{G}_1 c_{T_1} \frac{dT_1}{dl} - \frac{F}{L} K_T (T_1 - T_2) = 0 \\ \mathcal{G}_2 c_{T_2} \frac{dT_2}{dl} + \frac{F}{L} K_T (T_1 - T_2) = 0 \end{cases} \quad (2)$$

Межові умови відповідають протитічному руху теплоносіїв: при $l=0$, $T_1(0)=T_{1П}$; при $l=L$, $T_2(L)=T_{2П}$. Нехай потрібно отримати розподіл температур по довжині проточного кожухотрубного ТОА.

У цьому випадку початковими даними, наприклад можуть бути: $v_1=0,267m^3/c$; $T_{1П}=90^{\circ}C$; $T_{2П}=55,5^{\circ}C$; $F=13m^2$; $L=1,5m$; $K=60Вт/м^2град$; $c_{T_1}=1670дж/м^3град$; $c_{T_2}=4185 \cdot 10^3дж/м^3град$; $V_2=0,26 \cdot 10^{-3}m^3/c$.

Висновок. В результаті розв'язку отримуємо профілі розрахункових температур, для використання їх у подальшому знаходженні параметрів теплообмінного апарату.